

Meddig tartott a moustier-i műveltség?

Az ember fejlődésének neandervölgyi korszaka mintegy 115 ezer évvel ezelőtt kezdődött, s mintegy 40 ezer évvel ezelőtt ért véget. Franciaországban e korszaknak két különösen fontos lelőhelye van: a Le Moustier- és a Combe Grenal-barlang. Mind ez ideig úgy vélték, hogy mindkettőnek a leletei egykorúak, s nagyjában egyformán hosszú időszak alatt — mintegy 35 ezer éven át — folyamatosan készültek. De mert e lelőhelyek tűzkőből pattintott eszközeinek merőben mások a jellegzetességeik, föltették, hogy a neandervölgyiek néhány tízezer éven át két egyidejűleg létező anyagi kultúrában éltek.

Termolumineszcenciás kormeghatározási eljárással vizsgálva a Le Moustier-barlang harmincnégy tűzköletét kiderült, hogy azok 55 000—40 000 évesek, vagyis „mindössze” egy kerekén 15 000 éves időszakból valók. Eszerint Le Moustier leletei a teljes műveltségi időszaknak csak egy viszonylag rövid, legfiatalabb időszakából származnak. Így a neandervölgyi ember műveltségi körében — legalábbis Franciaország területén — valószínűleg nem két eltérő műveltség létezett egyidejűleg, hanem ezek (és ez hihetőbb) időben követték egymást. (Frankfurter Allgemeine Zeitung)

Nyílvesző meteoritból

Azerbajdzsánban olyan nyílveszőket találtak, amelyeket mintegy ötezer évvel ezelőtt *vasmeteorit*nak az anyagából készítettek. Valószínűleg ezek a legrégebbi olyan eszközök, amelyek meteoritból készültek. (Science et Vie)

Újabb szibériai sziklarajzok

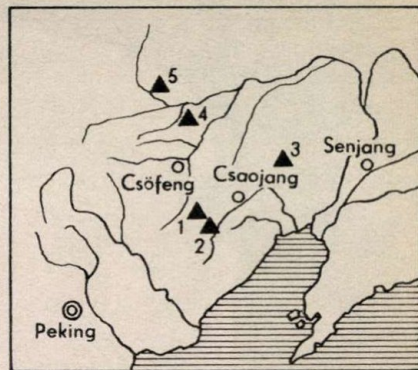
A szibériai Karakol falu közelében ősi sziklarajzokat fedeztek föl. E rajzokat mintegy *négyezer évvel* ezelőtt olyan vadászó és halászó törzsek tagjai készíthették, amelyek még nem ismerték a földművelést és az állattenyésztést. A rajzokon az emberfejet bikaszarvval ábrázolták. A „napember” és egyéb fantasztikus figurák révén e törzsek hiedelemvilágába pillanthatunk be. (APN)

Szomorúan tudatjuk, hogy e rovatunknak évtizedeken át — s egészen a legutóbbi napokig — külső munkatársa, Nagy Valér 84 éves korában csendben elhunyt.

A kínai műveltség legősibb régészeti emlékei

A régészeti leletekből tudjuk, hogy mintegy ötezer-hatezer évvel ezelőtt a mai Belső-Mongólia területén a *Hsziliao-folyó* völgyének vidékén egy földművelő nép lakott. Ennek földjéről pattintott és csiszolt kőszerszámok és finom kőkések kerültek elő, de készítettek ott cikcakkos mintájú, festett agyagedényeket és jadeitból sertés-, tigris-, teknős-, hal- és kabócafigurákat is. Ennek a régészeti kultúrának — a szakirodalomban használt nevén a *Hungsan* műveltségnek — a művelői faragták a mindaddig előkerült legrégebbi, jadeitból faragott, meglehetősen nagy *sárkányalakokat* is.

E műveltség lelőhelyeitől jókora távolságban, *Niuholiang* területén 1983-ban próbaásatásokat végeztek. Ott — egy 22×8 méteres fennsík — egy *istennőnek* szentelt templom

A Hungsan műveltség főbb lelőhelyei: 1. Niuholiang; 2. Tungsancuj; 3. Hutoukou; Fuhszin; 4. Ongniud Csi és 5. Bairin Jucsi (mindkettő Belső-Mongóliában)

A niuholiangi szentély színhelye

A Kinában feltárt első, terhes nőt ábrázoló agyagfigurák

alapjai kerültek napvilágra, a Hungsan műveltség korából. A szentély, amely a radiokarbonos kormeghatározás szerint 5570 évvel ezelőtt épülhetett, valószínűleg „istenek gyülekezését” rejtette magában. Az ásatások során *hat életnagyságú* szo-

bor került elő, a főcsarnok alatt pedig az élethűnél háromszorta nagyobb faragott füleket és orrokat találtak. Az egyik istennőnek a feje korunk észak-kínai nőinek az arcvonásait viselte, kiválóan részletező, realista felfogásban. Kifinomultan megmunkált sárkányok, madarak és építészeti elemek, kar-, kéz-, fül- és orrtörödékek is előkerültek. A *Tungsancujban* végzett régebbi feltárások során pedig első ízben hoztak a felszínre *meztelen nőt* ábrázoló szobrocskákat.

Ha a *Csin Si Huang-ti* császár (i. e. 259—210) sírja mellett földbe temetett agyagkatonák, -lovak és